

VIDENSKABENS TRO

MODERNE VIDENSKAB ER FANGET I DOGMATISK TÆNKNING.
HVIS VI INDSE, AT OGSÅ VIDENSKABEN ER BASERET PÅ TRO,
VIL DET ÅBNE FOR UDFORSKNING AF ALT DET, VI ENDNU IKKE
FORSTÅR TIL BUNDS, SIGER RUPERT SHELDRAKE.

af Øyvind Solum

Den kendte engelske biolog og forfatter Rupert Sheldrake er aktuell med en ny bog: Videnskabens bedrag (eng. titel: The Science Delusion). Hans hovedanliggende er, at det, som i medierne ofte fremstår som videnskabelig forskning imod alternative og spirituelle ideer og metoder, lige så tit handler om en fordomsfuld kamp om livssyn.

- I den senere tid har vi set, at mange ateister er blevet mere sammenbidte og aggressive, end humanister tidligere har været. På en måde har det været godt, for der er efterhånden mange, der oplever kendte humanister som Richard Dawkins (forfatter til The God Delusion) som fanatiske og ekstremistiske. Selv mange ateister er trætte af hans aggressive ateisme. Folk er klar til noget andet.

- Alligevel har ingen kendte ateister ønsket at debattere min bog med mig.

Hvis man tager videnskabens dogmer frem i dagslyset og ser åbent på dem, er de ikke så lette at forsvare. Derfor ønsker ingen at gøre det. Deres normale udgangspunkt er at være aggressive overfor andre. De er ikke vant til at måtte forsvare deres egen position og er ikke så gode til det.

Du mener, at meget af det mere er et trossystem end sand videnskab?

- Ja. De har ikke ønsket at forholde sig rationelt til det, jeg påpeger, hverken mht. forskning eller videnskabskritik. *De har bl.a. brugt James Randi som en slags sandhedsvidne. Han har udlovet en dusør på en mio. dollar til den, som kan bevise parapsykologi. Da ingen har fået den belønning, tages det som bevis på, at der ikke er hold i noget af det påståede.*

- Ja, og det er helt idiotisk. Randi er ikke forsker, og han har antagelig slet ikke penge. Det er ren retorik. Og selv hvis en eller anden havde vundet prisen, er det ikke sådan, videnskab fungerer.

Rupert Sheldrake, England, er en internationalt kendt biolog og forfatter. Som fortæller for et holistisk verdensbillede bygger han bro mellem naturvidenskab og spiritualitet.

rer. Den fungerer gennem publicerede artikler, gentagne eksperimenter osv., ikke gennem et spektakulært tv-show. Randi er tryllekunstner og showmand. Når jeg har haft offentlige debatter med kendte skeptikere, har de fleste manglet viden om den eksisterende relevante forskning.

Hvorfor er de ikke mere interesserede i den dokumentation, du præsenterer?

- Fordi de mener, at de allerede kender sandheden. De tror, at bevidstheden ikke er andet end hjernen - et af materialismens dogmer. Konklusionen er, at disse andre fænomener er umulige, så derfor "ved" man på forhånd, at alle påstande og videnskabelige data derom er værdiløse. De må skyldes tilfældig-

heder, svindel eller dårlige eksperimenter.

- Denne klart dogmatiske indstilling er efter min mening fuldstændig uvidenskabelig. Jeg prøver at vise, at disse dogmer, som mange, der kalder sig videnskabsfolk, bygger på, egentlig er dybt uvidenskabelige.

Værre end religiøse dogmer

Mener du, at denne type videnskab er lige så irrationel som mange af tidligere tiders religiøse påstande?

- Jeg oplever ofte religiøse påstande som mindre dogmatiske end denne form for videnskabsateisme. Når katolikker påstår noget, kritiserer protestan-

der sig ind, at de er sande.

- Jeg prøver at vise, at det er forestillinger, formet af historien. Når man undersøger dem videnskabeligt, er de ikke så imponerende. Jeg mener, at videnskabelige dogmer er værre og farligere end religiøse dogmer, i hvert fald i vores del af verden.

Det er ikke sådan, videnskabens korsfarende ser det. De mener, at de fjerner de illusioner, som ligger i religion og overtro, så vi kan se mere rationelt på verden?

Rupert Sheldrakes nye bog Videnskabens bedrag (The Science Delusion - Freeing the Spirit of Enquiry) er en bestseller, oversat til flere sprog. Den danske udgave udkommer på Lemuel Books i marts 2014.

siger, at sindet bare er et biprodukt af hjernens aktivitet. At bevidsthed er en illusion.

- Denne teori er ikke særlig tilfredsstillende, heller ikke for mange materialistiske bevidsthedsfilosoffer. For nylig udkom der fx en bog af den amerikanske filosof Thomas Nagel. Han er ateist,

10 DOGMER

Rupert Sheldrake opstiller i bogen ti centrale trossætninger, som han mener, de fleste videnskabsfolk uden videre har gjort til deres egne (her i kort form):

1. Alt er grundlæggende af mekanisk natur.
2. Fysisk stof har ingen bevidsthed. Menneskets bevidsthed er en illusion.
3. Den totale mængde af stof og energi er konstant.
4. Naturlovene er uforanderlige.
5. Evolutionen har ingen retning eller mål.
6. Biologisk arv er udelukkende materiel, genetisk bestemt.
7. Sindet er indeni hovedet og skyldes blot hjernens aktivitet.
8. Hukommelse er lagret i hjernen og forsvinder ved døden.
9. Uforklarlige fænomener som telepati er ren indbildning.
10. Kun mekanistisk medicin er virksom.

ter det. Når shiamuslimer påstår noget, siger sunnimuslimer noget andet. Alle religioner har en mangfoldighed af retninger. Der er mere indre dialog om de religiøse doktriner end om de videnskabelige fordomme.

- Forskellen er, at religiøse mennesker ved, at de har en tro, altså at det er et tankesystem eller livssyn, de vælger at tro på. Men de, der tilslutter sig videnskabens dogmer, ved ikke, at disse bygger på trosforestillinger, men bil-

- Det er bare en del af oplysningstidens overtro, som har levet videre hos visse højtråbende såkaldte rationalister. Men det er hverken rationelt eller videnskabeligt. De har deres egne former for overtro.

- Det materialistiske trossystem kan ikke forklare en række grundlæggende aspekter af tilværelsen, allerminst eksistensen af den menneskelige bevidsthed. Den materialistiske teori om bevidsthed er usammenhængende. Den

men konkluderer, at teorien simpelthen ikke passer. Den forklarer ikke bevidstheden, men benægter dens eksistens.

- Teorien er også selvmodsigende: Hvis materialisternes påstande blot er noget, deres hjerne får dem til, er der ingen grund til, at vi skal tro på det. De har altså lavet en undtagelse for sig selv. Som trossystem er det ekstremt usammenhængende. Det er en barnlig fejl.

- Det er opsigtsvækkende, at så mange intelligente mennesker i den moderne verden kan tro på det. Jeg tror det skyldes, at det er modepræget, og at de er vokset op med, at sådan skal intelligente mennesker tro. Det er et socialt pres. En slags flokmentalitet.

De spirituelle er i flertal

Temmelig mange forskere tænker anderledes end den rådende ideologi, men vover ikke at udfordre den alene. Hvis blot flere kom "ud af skabet", ville

Fiskestimer og fugleflokk er afhængige af den iboende hukommelse i sociale morfiske felter. Individene følger den kollektive hukommelse.

© Shutterstock

de var bange for at blive anset for mærkelige. De troede, at de var en minoritet, men rent faktisk er de majoriteten.

Videnskaben har jo også æren for meget af det, vi forbinder med den moderne civilisation og alle de opfindelser, vi i dag næsten tager for givne?

- Ja, videnskaben har opnået meget, så det er med god grund, at den har høj social prestige over hele verden. Men fejlen er, at det materialistiske verdensbillede har kapret det videnskabelige projekt.

- Man hævder, at videnskaben beviser materialismen. Det gør den ikke. Videnskaben beviser værdien af den videnskabelige metode. Den er effektiv, men ikke pga. den materialistiske ideologi.

Men hvorfor klamrer så mange sig til den filosofi, når den både er unødvendig og begrænsende for videnskaben?

- Jeg tror, det kommer af den brede tilslutning til ateismen eller agnosticismen. De fleste har forkastet religionen. De ser sig selv som overlegne i forhold

til de religiøse, som de mener er dumme, bagstræberiske eller primitive. Som arvtagerer til oplysningstidens rationalisme føler de, at de står for fremskridt, videnskab og fornuft.

- Moderne uddannede mennesker har ofte brudt med forældrenes eller bedsteforældrenes religiøse tradition, så de har behov for at retfærdiggøre bruddet. Det gør de ved at påberåbe sig videnskab og fornuft. Hele deres selvbillede og identitet er forbundet dermed.

- Jeg er absolut en tilhænger af videnskab; det er den mest progressive måde, vi kan forstå verden på. Men videnskaben ville være bedre tjent med, at vi gik bag om dogmerne. Så kunne vi være mere reelt videnskabelige og gøre flere interessante opdagelser. En mere holistisk videnskab har ingen grund til at være fjendtlig overfor religion.

Morfiske felter

Folk forbinder dig især med din teori om de morfiske felter. Hvad er det egentlig?

- Den grundlæggende idé er, at der findes en form for hukommelse i naturen. Universet er ikke styret af faste

gige af sociale morfiske felter. Felterne har en iboende hukommelse, skabt af morfisk resonans, dvs. en påvirkning - på tværs af tid og rum - fra lignende systemer i fortiden. Individene følger og bidrager til denne kollektive hukommelse. Dette er en måde at forstå naturens udvikling på.

- Teorien kan testes. Der er ikke forsket så meget, men jeg mener alligevel, at resultaterne viser, at dette er en rimelig måde at se tingene på.

- Blandt de ti videnskabelige dogmer (se boks s. 31) er flere afhængige af dogmet om faste naturlove. Fx kæmper den konventionelle arveteori, fordi det har vist sig, at generne bestemmer 5 % af de fleste menneskelige egenskaber og ikke 80 %, som man hidtil har troet.

- Dogmet om, at hukommelse er lagret i hjernen, udfordres også af morfisk resonans. Jeg ser hjernen som en slags tv-antenne, hvor hukommelsen dukker op på tværs af tid og rum. Den konventionelle neurovidenskab har ikke været i stand til at finde kemiske spor af hu-

GAMMEL VISDOM OG RELIGION

Du skrev bogen A New Science of Life under et ophold i Indien. Tror du, at studiet af gammel visdom og traditioner ville hjælpe os med at se tingene fra nye perspektiver?

- Ubetinget. Jeg er overbevist om, at vi må erkende de store sammenhænge. Og dertil hører nu engang studiet af filosofi og historie, også kulturhistorie.

- Men mange stræber i en anden retning, fordi den klassiske videnskabelige uddannelse er så stopfuld af fakta. De studerendes hoveder er ikke længere i stand til at optage nye synsvinkler. Hvis man tilbød dem kurser, som diskuterede filosofiske eller kulturhistoriske temaer, kunne det bringe hele deres undervisningssystem ud af ligevægt.

Når impulsen til forvandling ikke kommer fra videnskabens side, kan religionen så tage det første skridt over disse grøfter?

- Det første vigtige skridt for enhver videnskabsmand skulle være at anerkende, at man ganske enkelt ikke kan kende alle svar. Det ville åbne for dialog.

- Lad os fx tage helbredelse. Her viser mange undersøgelser, at patienternes religiøse praksis eller tro er gavnlig. Modsat indvirker depression og ensomhed også på immunsystemet, og man bliver hurtigere syg. Det er også påvist. Dette kunne igangsætte en diskussion af, hvordan religiøs tro og ritualer hjælper.

- Men den fremherskende holdning blandt akademikere er stadig, at religiøs praksis er irrelevant. At det er falske overbevisninger hos naive og godtroende folk. Den holdning fremmer ikke diskussioner eller fælles forskningsprojekter. En smule mere humanisme ville gøre en del videnskabsmænd godt.

Uddrag af et interview med Rupert Sheldrake i Visionen.

KVANTEFYSIK - OG HVAD SÅ?

Opdagelsen af kvantefysikken bevirkede en revolution indenfor videnskaben. Men almindelige mennesker opfattede det knap nok, og der er egentlig ikke sket mange ændringer. Eller er der?

- Kvantefysikken har revolutioneret fysikken, men har ikke haft den store effekt på biologien. Mange biologer tænker stadig som i 1800-tallet og reducerer livet til noget materielt. Mange psykologer forholder sig også, som om der intet var ændret. Bortset fra de moderne teknologier som hjerneskanning.

- Men i virkeligheden er der dukket så mange alvorlige spørgsmål op indenfor videnskaben, at det gamle paradigme er ved at bryde sammen. Indenfor fysikken har de førende teorier vist sig umulige at teste - fx multivers-teorien, superstrings- og M-teorien og erkendelsen af, at 96 % af universet er fuldstændig ukendt i form af mørkt stof og mørk energi.

- En af de andre store forandringer er de tiltagende bevidsthedsstudier og erkendelsen af, at vi forstår så lidt af vores egen åndelige natur. Men de populære videnskabelige forfattere fokuserer mest på videnskabens succeser, ikke på dens problemer.

Uddrag af et interview med Rupert Sheldrake i Die Andere Realität.

de opdage, at mange af deres kolleger deler deres erfaringer og interesser.

- De aggressive materialister er allerede en minoritet. Men fordi medierne og de fleste af deres kolleger tror dem, holder flertallet sine synspunkter for sig selv. Vi ser ikke det sande billede. Der vil derfor snart kunne ske store ændringer.

- For nylig blev tusind forskere interviewet anonymt, og mere end halvdelen var religiøse, eller spirituelle uden religion, men holdt det for sig selv, fordi

love, som var på plads allerede under big bang, hvilket er den konventionelle antagelse. I stedet har naturen vaner, som udvikler sig.

- Jeg foreslår, at der i alt, både krystaller, molekyler, planter, dyr og samfund, findes et organiserende princip, et morfisk felt, som gør helheden til mere end summen af delene. De morfiske felter styrer planter og dyrs form, dyrs adfærd og sindets aktivitet.

- Fiskestimer og fugleflokk er afhæn-

kommelsen i hjernen. Forståeligt nok, for de ser efter noget, som ikke findes.

Syv eksperimenter

Du har skrevet meget om dyretelepati, også tidligere. For nogle har det været så fremmedartet, at de har afskrevet dig totalt?

- De kan have følt det sådan, ja. Min bog *Seven Experiments That Could Change the World* præsenterede syv enkle videnskabelige eksperimenter, og de, som reagerede negativt, sagde i virkelighe-

den, at man ikke bør udforske det, vi ikke forstår, eftersom de allerede kender svaret: Disse ting findes ikke.

- Dét er dogmatik tænkning. Videnskab handler om at eksperimentere. At benægte, at der findes åbne spørgsmål, er antividenskab.
- Et af de syv forsøg handlede om hunde, som på en tilsyneladende telepatiske måde ved, når deres ejere snart kommer hjem. Bogen blev en bestseller i mange lande. De fleste hundeejere har

den anden persons intention.

- Det er altså majoritetsfænomener, som til og med mange videnskabsfolk selv har oplevet. Det er villet blindhed at fornægte dem.
- *Man plejer at sige, at "ekstraordinære påstande kræver ekstraordinære beviser".*
- Ja, det er et almindeligt skeptiker-slagord, men det er ikke særlig intelligent. Disse millioner af helt almindelige, fornuftige personer taler om deres

gemiddelfirmaerne kan blive tvunget til at forske mere i det alternative. Jeg tror, økonomien vil fremtvinge et mere integreret sundhedssystem.

Har du nogen tanker om sammenhængen mellem den materialistiske ideologi og økosystemets krise?

- Det mekanistiske verdensbillede skaber konflikter mellem mennesker og resten af naturen. Ideen om, at naturen er livløs og uden bevidsthed, og at der er resurser, som vi bare kan bruge til

Mange hunde ved, når deres ejer er på vej hjem - også når det er på et andet tidspunkt end normalt. Rupert Sheldrake opfordrer folk til selv at eksperimentere med den slags fænomener.

90 % af alle mennesker har følt, at nogen så på dem, vendt sig om og konstateret, at det var rigtigt. Men den officielle videnskab har ignoreret dette fænomen.

oplevet den type fænomener. Det er altså hovedparten af befolkningen, som tror på mærkelige ting, ikke en minimal esoterisk gruppe.

- Oplevelsen af at blive stirret på var et andet af mine eksperimenter. Undersøgelser har vist, at 90 % af alle mennesker har følt, at nogen så på dem, vendt sig om og konstateret, at det var rigtigt. Eller de har selv fået en til at vende sig ved at stirre på vedkommende.
- Dette gælder altså heller ikke nogle få særtinge, men nærmest alle, også børn og dyr. Den officielle videnskab har alligevel ignoreret det. Ikke fordi det er blevet grundigt undersøgt, men fordi det ikke passer ind i ideologien.
- Telefontelepati har ca. 80 % af befolkningen oplevet: Man tænker på en, som så ringer. Eller man ved, hvem der ringer, før man ser på telefonen. Det kan handle om telepati - man opfanger

egne erfaringer. Videnskab skal være empirisk, dvs. baseret på erfaring.

- Så hvad er egentlig mest ekstraordinært: oplevelsen af at blive stirret på, eller det, at 80 % af befolkningen bliver ført bag lyset, hvad angår deres egne erfaringer?
- Skeptikerne kan så tale om, at folk er upålidelige, og at menneskelig dømmekraft er fejlbehæftet. Det er selvfølgelig sandt, men hvis vi vælger at se bort fra alt, hvad mennesker bevidner, falder hele vores juridiske system sammen.

Jordens fremtid
Hvilken vej tror du, videnskaben vil gå fremover?

- Økonomien "sejler" for meget, ikke mindst indenfor sundhedsvæsenet. Politikerne bliver derfor tvunget til at finde billigere former for medicin. Og læ-

egne formål, har haft ekstremt destruktive konsekvenser og er en af årsagerne til økosystemets krise.

- Denne fremmedgørelse fra os selv og naturens verden, som nu ses i global skala, er antagelig en selvmordsvej for den menneskelige civilisation, medmindre vi ændrer retning. □

Uddrag af et interview i Magasinet Visjon, hvor Øyvind Solum har været redaktør.